

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 946.

CHICAGO, ILL., 29. OKTOBRA (OCTOBER 29), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

PO STARIH POTIH.

Konvencija Ameriške delavske federacije (American Federation of Labor), ki se je vršila prve tedne oktobra v Atlantic City, N. J., je korakala po starih poti. Bila je to prva konvencija po dolgih letih, kateri ni predsedoval Gompers, toda vodil jo je Gompersov duh enako kakor prejšnje. Kapitalistično časopisje jo ni napadalo, pač pa je pisalo v pohvalnem smislu o njenih zaključkih in taktiki Federacije. Vse drugače piše to časopisje, kadar je delavstvo, organizirano v nji, na stavki. A. F. of L. naglašja, da se ne bori proti kapitalizmu, in kapitalističnemu razredu to ugaja. Ali kadar Federacija zahteva sprejetje zakonov, ki bi imeli služiti ljudstvu, kadar je organizirano delavstvo ene ali druge stroke na stavki, tedaj se proti nekomu vsekakor bori. Tedaj nastopajo besedniki Federacije proti privatnemu kapitalu, proti izkoriščevalcem, sodnikom ki izdajajo prepovedi proti delavstvu, proti časopisju ki zagovarja privatne interese, in temu bi se že lahko reklo "borba proti kapitalizmu", pa čeprav v Gompersovem duhu vzgojena A. F. of L. tega ne priznava. In kar je A. F. of L. dosegla za svoje članstvo in delavstvo v splošnem, je dosegla v borbi proti privatnim interesom. Zahtevala je malo v začetku, sedaj zahteva več in bo morala zahtevati še več, kar je priznala tudi na tej konvenciji.

Bratski delegat zveze strokovnih unij Velike Britanije je bil na tej konvenciji Albert A. Purcell. V svojem govoru je apeliral na A. F. of L., naj opusti svojo ozkotirno politiko in stopi v tesnejše zveze z ostalim organiziranim delavstvom po svetu. Priporočal ji je pristop v amsterdamsko internacionalo strokovnih unij in sporazum z unijami delavcev v Rusiji, katere je treba sprejeti v enotno internacionalo. Purcell je voditelj angleškega strokovno organiziranega delavstva, član angleškega parlamenta, član in voditelj angleške neodvisne delavske (socialistične) stranke in predsednik Mednarodne zveze strokovnih unij (amsterdamske internacionale). Poslednje čase je postal splošno znan radi svoje propagande za pridruženje ruskega delavstva amsterdamski internacionali. Njegov govor na konvenciji v Atlantic City je bil

mogočen apel na razum ameriškega delavstva, ali delegacija ga je sprejela hladno, brez odobravanja. Dvignil se je predsednik Federacije William Green in odgovoril Purcellu, da ameriško delavstvo ne mara imeti ničesar z ruskimi komunisti. Poudarjal je, da so komunisti rušilci delavske solidarnosti in intriganti v unijah. Ko je govoril, mu je konvencija viharno pritrjevala. Ko je končal, je delegacija vstala in mu priredila burno ovacijo. Dogodilo se je torej natančno tako kakor na prejšnjih konvencijah A. F. of L.

Resolucija za priznanje sovjetske Rusije je bila poražena. Konvencija se je izrekla za dosedanjo nestransko taktiko v delavski politiki in proti ustanovitvi delavske stranke, dasi so jo zagovarjali nekateri močni voditelji, med njimi Max Hayes. Predsednik Green je dejal, da mogoče pride čas, ko bo Federacija morala misliti na ustanovitev delavske stranke, toda dosedanje izkušnje so pokazale, da je "nestranska" taktika najboljša. LaFollettova kampanja, katera je imela značaj samostojne politične akcije, je bila neuspešna. V kongresu je sedaj 186 delavskih prijateljev, ki so bili izvoljeni na listah starih strank. Na listi svoje stranke ne bi mogli doseči tako visokega števila. Hayes je odgovoril, da bi se teh 186 "delavskih prijateljev" gotovo našlo v delavstvu nasprotnem taboru, kadar bi prišla v kongresu na dnevni red vprašanja kakor je socializacija premogovnikov in transportnih sredstev. Na take prijatelje se delavstvo torej ne more zanašati. Ampak oficijelna A. F. of L. se zanaša nanje.

V debati o samostojni politični akciji delavstva nasprotniki ustanovitve delavske stranke niso bili več tako sigurni svojega stališča kakor na prošlih konvencijah. Edini argument njim v prilog je bil, da ameriško delavstvo še ni pripravljeno kreniti v politiki z dosedanje poti, kar po njihovih trditvah dokazuje rezultat prošlih predsedniških volitev in pa tiste farmarske-delavske stranke, katere so se ustanovile pod vodstvom raznih okrajnih in državnih delavskih federacij. Nihče pa ni tajil, da se lahko dogodi ko bo treba dati slovo "nestransko" taktiki.

Vodilnim krogom Federacije niso poveljli

nasveti, ki jim prihajajo iz vrst evropskega delavstva. Zato so predložili konvenciji resolucijo, s katero svare evropsko delavsko gibanje, naj se ne vmešava v notranje zadeve ameriškega delavstva. Konvencija se je direktno in indirektno izrekla za izključenje komunistov iz unij, pripadajočih Feder. Nadaljevala bo s propagando za sprejem zakonov, katerih namen je omejiti in odpraviti delo otrok v industriji. Indorsirala je gibanje za skrajšanje delavnika na 40 ur na teden in za povišanje plač v sorazmerju s povišanjem produkcije s pomočjo izboljšane tehnike. Izrekla se je za vpeljavo osemurnika v vseh obratih in naložila unijam delovati z vsemi močmi za ta cilj. Nadalje, za sporazumno reševanje jurisdikcijskih sporov med unijami posameznih strok; za ustanovitev vdelaške zavarovalne družbe pod vodstvom Federacije; za študiranje kompanijskih unij, kakršnih se poslužujejo razna podjetja da še bolj zavladajo nad svojimi delavci; te "unije" tvorijo ob enem resno zapreko organizatoričnemu delu Federacije; za ustanovitev naučnega departmenta pri zvezni vladi; indorsirala je Delavski izobraževalni biro (Workers' Education Bureau) in njegovo delo; izrekla se je proti militarizmu in pacifizmu in v načelu za prostovoljno vojaško vežbanje vseh fizično sposobnih mož; proti konskripciji moštva in premoženja v času vojne.

Za predsednika Federacije je bil izvoljen sedanji predsednik William Green, in izvoljen je tudi ves ostali prejšnji odbor. Prihodnja konvencija bo v Detroitu. Federacija bo koncentrirala svoje aktivnosti za organiziranje delavstva v avtomobilski in nekaterih drugih važnejših industrijah in za utrditev obstoječih unij.

Navidezno in v resnici je torej Federacija na isti poti na kateri jo je zapustil pokojni Gompers. Ali nove razmere ji dajejo nove smernice, dasi se jih tradicionalno konservativna Federacija brani in jih taji — pa jih vendar sprejema!

Brani se radikalizma, kar ni samo zasluga njenih voditeljev in brezbrizne, nevedne mase, ampak v veliki meri tistih ki se smatrajo za ultra radikalne. Za konservativnost Federacije v sedanjih časih splošnih socialnih premen imajo torej ameriški komunisti precejšnje zasluge. V zadoščenje ameriškemu zavednemu delavstvu je dejstvo, da se tudi A. F. of L. kljub svojemu prizadevanju ne bo mogla upirati novim tokom; ko bodo postali dovolj močni, jo bodo odvedli v struge, ki vodijo v mednarodno solidarnost in kooperacijo, in tedaj se prične novo poglavje v zgodovini ameriškega in svetovnega delavskega gibanja.

Ako vam "Proletarec" ugaja, čemu ne bi ugajal tudi drugim? Nagovorite jih, da se nanj naroče. Ako jim je količkaj do čitanja dobrih listov, vam bodo hvaležni za nasvet.

Zapletljaji na Balkanu.

Ravno ko so zastopniki Francije, Anglije, Nemčije, Italije in nekaterih drugih držav podpisali v Locarnu v Švici "varnostni pakt", ki je vsaj začasno odstranil vojne nevarnosti v zapadni Evropi, ravno ko so se v Londonu, Berlinu in Parizu razveselili sporazuma, so prišla z Balkana vznemirljiva poročila o sovražnostih med Grki in Bolgari. Dogodilo se je, ako hočemo verjeti grški vladi, da so Bolgari ubili na meji enega grškega vojaka; ko je potem hotel čez mejo grški častnik z belo zastavo, da poizve o vzrokih umora, so Bolgari tudi njega ubili. Grki so se spomnili, da jih je svoj čas Mussolini obdolžil krivde zavratnega umora, ki je bil izvršen nad člani neke komisije, sestojče iz Italijanov, v Albaniji, pa ji mposlal ultimatum in zasedel kos grškega ozemlja. Grki so v tem slučaju sledili Mussolinijevemu vzgledu, in poslali Bolgariji ultimatum, zahtevali dva milijona zlatih frankov odškodnine, poslali v Bolgarijo svoje čete in okupirali Petrič in več manjših obmejnih krajev. Pobili so tudi nekaj bolgarskih žen in otrok, pa tudi nekaj bolgarskih vojakov, dasi se jim slednji niso upirali. Ljudstvo je preplašeno in je pobegnilo v notranjost dežele; grški vojaki baje plenijo bolgarska posestva in jih požigajo. Prav, kakor v vojni.

Grčija ima po svojih zmagovitih in nezmagovitih vojnah, ki so trajale do pred par let, jako viharne čase. Zakopana je v dolgove, napolnjena z begunci (Grki, ki so se morali izseliti iz Turčije), zapletena v politične boje, v polome in druge nadloge, kakršne navadno tepejo neurejene dežele. Razne vojaške klike se vrste na vladi, ljudstvo pa je nezadovoljno in si ne zna pomagati. Nekateri viri povsem resno trdijo, da je Pangalosova vlada namenoma izzvala sedanji prepir z Bolgarijo, zato da bi obrnila pozornost grškega ljudstva od sebe in ga obrnila proti Bolgariji ter postala vsled svojega "odločnega" nastopa "priljubljena" med prebivalstvom helenskih otokov.

Nobeno deželo se po vojni toliko ne provocira, kakor Bolgarijo. Stisnjena je v klešče med Grčijo in Jugoslavijo. Macedonci, ki ne marajo ne prve ne druge, iščejo zaslombe in zavetja v Bolgariji, radi tega so odnošaji med temi tremi deželami še bolj napeti. Notranji nemiri, atentati in diktatura bolgarske teroristične vlade so anarhično stanje v Bolgariji še povečali.

Bolgarija je apelirala v sedanjem sporu z Grčijo na Ligo narodov za posredovanje, medtem ko zahteva bolgarsko ljudstvo vojno z Grčijo, ki bi bila v resnici popularna, kajti sovraštvo do Grkov ni majhno. Vesile pa niso pripravljene na vojno, zato so posvarile obe deželici, in jima namignili, da je tu Liga narodov, ki lahko posreduje in odloča v takih spornih za-

devah. Ob enem pa intrigirajo po stari militariistični metodi.

Do l. 1914 sta tekmovali za prvenstvo na Balkanu Avstro-Ogrska in Rusija. Nemčija je rabila Avstrijo za gradnjo svojega mostu preko Balkana v Malo Azijo. Sedaj bi rada Italija dobila trdnejša tla in v ta namen si je vzela za bazo Albanijo, katero skuša dobiti pod svoj popoln vpliv. Jugoslavija bi rada Solun, Bolgari pa žele nazaj ugrabljena ozemlja. Mnoge druge večje in manjše dežele zasledujejo svoje interese na Balkanu. Balkanske dežele se sovražijo med seboj, in tako je ta polotok še vedno ognjenik vojni hnevarnosti. Za balkanske dežele je samo eden praktičen izhod, in ta je federacija ter sporazumna, prijateljska kooperacija. Sedanje vlade jo ne propagirajo; vodilne stranke goje sovraštva dežele do dežele in ščujejo narod proti narodu. Delavsko gibanje v njih je šibko, kajti kar ga je bilo, so ga razrahljali in oslabili razdori, povzročeni od zunanjih sil.

Kakor povsod, se mora tudi ljudstvo balkanskih dežel učiti iz izkušenj. Ko bo spoznalo, da je veliko boljše živeti v prijateljstvu kakor v sovraštvu, bo ustvarilo odnošaje, ki bodo dovedli do zveze balkanskih dežel v interesu balkanskih ljudstev in svetovnega miru.

Aktivnosti socialistične stranke.

— Ameriška socialistična stranka je poslala državnemu tajniku Kelloggu v Washington protest, v katerem ostro obsoja njegovo odklonitev vizuma angleškemu poslancu Saklatvalu, ki je bil od angleške sekcije med-parlamentarne unije pooblaščen udeležiti se kongresa medparlamentarne unije v Washingtonu, D. C. Kellogg mu je zabranil prihod v to deželo pod pretvezo, da je Saklatvala komunist. Sedaj je prepovedal vstop v Združene države grofici Karolyí, češ, da zastopa nevarne radikalne ideje. Kellogg torej imenitno oglašja svobodne institucije in tradicije Združenih držav.

— Strankina eksekutiva je imela svoje zasedanje dne 9. in 10. oktobra v New Yorku. Predsedoval ji je Debs. Najvažnejša stvar na razpravi je bila strankin centralni organ "American Appeal", ki prične izhajati januarja prihodnje leto. Njegov glavni urednik bo E. V. Debs, urednik pa Murray King iz Minneapolisa. Upravnika bo izbral poseben odbor, ki ga je izvolila eksekutiva na imenovani seji.

— Bertha Hale White, tajnica stranke, je na tej seji podala svojo resignacijo, in to iz zdravstvenih razlogov. V strankini službi se nahaja že štirinajst let. Poslednja leta, ko je imela stranka najtežje čase, ji je naporno delo razrahljalo zdravje, in sedaj potrebuje spre-

membe. V zadnjih šestih letih ni imela nikakih počitnic, pač pa je morala mnogokrat opravljati dela v uradu pozno v noč in tudi ob nedeljah, ker ni bilo sredstev, da bi se najelo zadosti pisarniških in drugih moči, ki jih rabi stranka za svoje propagandistično delo. Izrekla je željo, da se jo reši te službe čimpreje, eksekutiva pa je odločila, da naj vztraja do meseca januarja; dala ji je mesec dni počitnic, tajniške posle pa bo medtem opravljal Geo. Kirkpatrick. Novi tajnik bo izvoljen na bodoči seji eksekutive. Sedanji tajnici je seja izrekla za njeno vztrajno, lojalno delo priznanje in zahvalo.

— Socialistični shodi, ki so se vršili poslednje mesece po raznih krajih, so bili dobro obiskani. Shod v New Yorku, na katerem so govorili socialistični kandidati za župana Norman Thomas, Morris Hillquit, E. V. Debs, dr. Braun, član nemškega državnega zbora, in A. A. Purcell, predsednik mednarodne zveze strokovnih unij (amsterdamska internacionala), je bil uspešen v vseh ozirih. Razun tega je bilo v New Yorku večje število drugih socialističnih shodov. Kampanjski shodi pod avspicijo soc. stranke se vrše vsaki dan na raznih krajih mesta.

— Dne 5. novembra bodo sodrugi v St. Louisu priredili velik banket v počast sedemdesetletnici sodruga Debsa, katerega se udeleži tudi več okoliških in drugih zunanjih sodrugov. Udeleži se ga naravno tudi sodrug Debs. Na strankino časopisje je poslal sporočilo, v katerem apelira na sodruge in druge prijatelje, da naj mu ob tej priliki ne pošiljajo rož, darov in brzojavov, kajti darov ne potrebuje on, ampak stranka. Vsakdo, ki se strinja z njegovim delom in bi mu ob tej obletnici rad čestital, naj mu pošlje čestitko v obliki prispevka soc. stranki direktno na strankin naslov, ali naj pridobi nekaj naročnikov soc. listom, ali pa opravi kako drugo agitacijsko delo v prid socialističnega gibanja.

— V vseh mestih v državi New York, v katerih se bodo meseca novembra vršile županske volitve, ima socialistična stranka svoje kandidate. Najaktivnejšo kampanjo vodi v mestu New York.

— V Kokomo, Indiana, se socialistična stranka udeleži volilnega boja s svojo listo kandidatov. Enako v Terre Haute in v Clintonu, kjer kandidira na socialističnem tiketu tudi več članov JSZ.

— Debsovega shoda v Pittsburghu dne 1. oktobra se je udeležilo dva tisoč ljudi. Ta shod pomeni tudi dva tisoč novih naročnikov na "American Appeal".

— Na treh sestankih sodrugov v državi New Jersey se je nabralo v agitacijski fond \$900, prodalo precej literature in dobilo nove naročnike socialističnim listom.

— Dne 16. oktobra se je vršil v Scrantonu, Pa., v središču polj antracitnega premoga velik

socialistični shod, na katerem sta bila glavna govornika E. V. Debs in James Maurer, predsednik Pennsylvanske delavske federacije. Udeležilo se ga je nad 5.000 oseb. Vstopnina je bila od 55c do \$1.10. Prebitek se porabi za aktivnosti med premogarji in za razširjenje novega strankinega tednika. Oba govornika sta govorila o problemih, tikajoči se premogarjev in premogove industrije. — Ta shod so hoteli st odstotni patriotje prepričati in v ta namen so podvzeli različne korake. Najprvo je vse kapitalistično časopisje zakričalo, da sta Debs in Maurer nevarna radikalca, za katere ne sme biti prostora v nobeni dvorani v Scrantonu. Ko so socialisti dvorano dobili, so patriotje zahtevali od župana, da naj shod prepove. Pritisk nanj je napravila tudi Ameriška legija, a župan je ostal miren. Zadnji poskus je bil, organizirati v istem času patriotski protishod in demonstracijo za "amerikanizem", za katerega so agitirali tudi uradniki distrikne organizacije U. M. of A., med njimi njen predsednik Rinaldo Cappellini, in trgovska komora, Ameriška legija, Konstitucionalna Izobraževalna liga ter druge "lojalne" organizacije. Tega protishoda se je udeležilo samo par sto oseb in tako so ultrapatriotje doživeli popolen fiasko. — Naj bo tu omenjeno, da ko je bil Cappellini pred par leti prvič kandidat za predsednika premogarske unije tega distrikta, so zanj agitirali vsi komunistični listi; vse komunistične organizacije so dobile nalog delovati za njegovo izvolitev. Med "patrioti", ki so delovali za prepričanje Debsovega shoda in potem ko jim to ni uspelo za protishod, je bil tudi neki Varney, ki je pred štirimi leti agitiral za — I. W. W.

Socialistični zbor v Scrantonu je bil velike agitatorične vrednosti; zanimanje za soc. stranko se je med premogarji zelo povečalo. To je vzrok, da so se njeni nasprotniki tako bali tega shoda.

"Radnikovci" zborovali za zaprtimi vratmi.

V soboto 10. oktobra se je v Narodni dvorani v hrvatski koloniji v Chicagu zbralo 29 delegatov (med njimi tri delegatkinje) na zboru jugoslovanske sekcije komunistične Workers' Party, ki je bil zaključen v torek dne 13. oktobra.

Takozvana večinska struja (Novakova-Ziničeva) je bila diktatorica na zboru. Fišer in njegovi pristaši so bili že pred zborom proglašeni za kršilce discipline in za neboljševice v stranki, ki je po petih letih boljševizma pričela šele misliti na sredstva kako bi se boljševizirala.

Navada je, da je na vse konvencije dovoljen vstop časnikarskim poročevalcem. Komunisti jih pošljejo na vse delavske zборе, in če jih kje radi njihovega neresničnega poročanja kritizirajo, se čutijo užaljene in prisegajo, da se jim skuša ovirati svobodo tiska in kritike.

Ker "Radnikovci", niti ne drugi ameriški komunisti, ne polagajo delavstvu računov o svojem delu, pač pa mu dajejo le poročila mašine ki je slučajno na vrhu, se je "Proletarec" poslužil pravice poslati poročevalca na omenjeni zbor. Ko se je pojavil v sobi v kateri se je seja vršila, se je videlo da jih je njegov prihod iznenadil, ker ga niso pričakovali. Nekaj časa so bili v veliki zadregi in par delegatov je bilo odkritosrčno zato, da se mu dovoli biti nao seji. Ko je nastopil Chas. Novak, je pričel z demagogičnim navalom na socialiste, jih zmerjal s špijoni in zahteval, da se poročevalcu tega lista ne dovoli biti na seji. Večina ga je podprla, ostali pa niso imeli več poguma zagovarjati svoj nazor.

Glede špijonov je dokazano, da so jih ameriški komunisti imeli precej v svoji sredi (tudi sedaj najbrž niso brez njih) in jih nazivali za "drugove". Ti špijoni in provokatorji so bili celo na vodilnih mestih. Pomagali so delati "tajno", zato da so imeli "justičnemu" departmentu in Burnsju kaj poročati. Organizirali so zapore in jih potem "odkrili". Pomagali so organizirati "podzemsko" konvencijo v nekem gozdu v Michiganu in pozvali agente "justičnega" departmenta, da so jo obkolili in nekaj delegatov aretirali, druge pa lovili pozneje. V kapitalističnih dnevnikih se od časa do časa pojavi spis kakega agenta provokatorja, ki v "zanimivem" tonu slika kako je pod krinko "čistega" revolucionarstva dobil zaupanje komunistov in prišel na odgovorna mesta v njihovih organizacijah. Ustanovno konvencijo komunistične stranke l. 1919 je vodil en agent provokator in spisal skoro vse važnejše resolucije (Fraina). Ko je šel Chas. Ruthenberg v času sodne obravnave ki se je vršila proti njemu v Michiganu, na sejo svoje eksekutive v New York, so na nji mnogo razpravljali, tajno razpravljali, o življenskih vprašanjih svoje stranke. Takoj s te seje se je Ruthenberg vrnil na obravnavo v Michigan. Začudenje ni bilo majhno, ko mu je državni pravdnik pokazal, da ima v rokah opis "tajne" seje komunistične eksekutive v New Yorku. In ta opis je prišel v roko državnega pravdnika preje kakor pa se je vrnil Ruthenberg. To so eni izmed mnogih dokazov, da imajo take organizacije dovolj špijonov med seboj. Chas. Novak ni toliko neveden da bi to ne vedel.

Komunisti so svojo podzemsko taktiko osmešili v očeh delavske javnosti ravno zato, ker je bila kakor nalašč gnezdo za vladne in druge kapitalistične provokatorje.

Borba proti kapitalizmu je eno. Ali voditi to borbo na tak način, da škoduje delavcem in koristi reakciji in kapitalizmu, je pa druga stvar. Do danes je komunistična taktika v Ameriki ves čas služila reakciji in utrdila konservativni element v unijah. Komunisti so diskreditirali radikalno gibanje in v tem oziru so naredili tudi socialističnemu pokretu ogromno škodo.

Ako nima Chas. Novak in njegovi "made to order" pristaši ničesar skrivati, čemu se boje javnosti? Poštenemu gibanju se ni treba bati časnikarskih poročevalcev, pa tudi če eni izmed njih poročajo neresnico. Ali "Radnikovci" so hoteli zakriti svojo provokatorsko taktiko, zato so iz svojega zborovanja napravili tajen zbor za zaprtimi vratmi.

O čem so razpravljali? Iz kratkega poročila v "Radniku" je med vrsticami razvidno, da so govorili o svojih notranjih bojih, o reorganizaciji svoje sekcije, o grehah svojih vodilnih članov, o borbi med Fosterjem in Ruthenbergom, o "vrtanju" v jugoslovanskih podpor-

nih organizacijah in o boljše viziranju stranke in sekcije. Precej so govorili tudi o načinih, kako popularizirati International Labor Defense, ki je ena njihovih novjših poskusov za zbiranje gmotnih sredstev.

Svoj odbor ta zbor ni izvolil tako kakor se volijo odbori na drugih konvencijah. Najprvo je bil formiran odbor treh članov, ki je izdelal listo kandidatov, in to listo je potem zbor potrdil.

V politični biro, ki predstavlja eksekutivno sekcijo, so bili "izvoljeni" Chas. Novak, S. Zinić, M. Lojen, F. Borić, M. Krsić, M. Rajković, T. Čučković, M. Goreta in eden predstavnik centralnega odbora stranke. V zunanji odbor, ki predstavlja nekako "razširjeno eksekutivno", so izvoljeni A. Krznarić, Detroit; J. Vrdjuka, Pittsburgh; G. Levnaić, Canton, O.; V. Crnić, Christopher, Ill.; Popović, West Allis, Wis.; in F. Sepić (št. 4 na konvenciji SNPJ), Neffs, O.

Kakor eselpisti, tudi "Radnikovci" niso mogli doseči nikakega večjega uspeha med slovenskim delavstvom. "D. Slovenija" je za sekcijo ves čas od kar je v njeni posesti veliko finančno breme kljub temu da ima povprečno več oglasov kakor kak kapitalistični list enakega obsega. Slovenski delegat na tem zboru je bil Kotar iz Detroita.

Zanimivo je, da prinaša "Radnik" obširna "poročila" s konvencije SNPJ., medtem ko je s poročili o svojem zboru silno skromen.

Zaradi jasnosti in tako dalje.

F. Z.

Nasprotniki socialističnega gibanja med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki, tisti namreč ki paradižajo pod "komunistično" in "progresivno" firmo, so se oprijeli "nove" taktike: osvoboditi hočejo SNPJ. "socialistične tiranije" in jo rešiti pred "buržvaznim žrelom", v katerega jo hočejo pahnuti socialisti. Pravzaprav jo hočejo po trditvah odrešenikov, ki se zbirajo okoli "Radnika", prodati buržvaziji, kar je seveda še bolj vredno obsojanja.

Socialisti so torej rak-rana na telesu SNPJ. Na nje no srečo so se pojavili dobri ljudje ki si pripravljene "zastonj izrezati" rano in v svoji požrtvovalnosti so pri volji prevzeti tudi gospodarstvo in vodstvo — vse to iz čisto nesebičnih razlogov, edino z namenom pomagati ubogemu, izkoriščanemu, nevednemu članstvu SNPJ. Dobri ljudje torej še niso izginili z zemeljskega površja.

Odrešeniki najnovejšega tipa so "odkrili" neštete lumparije, ki jih uganjajo socialisti v SNPJ. Ker pa so dobri ljudje, so lumpe samo "razgalili", ne da bi "izdali" njihova imena, in ne da bi jih obtožili kakor določajo pravila ali da bi jih dali v roke posvetni justici, katera bi jih stlačila za omrežna okenca.

Morda pa je res kaj narobe v "Čikagi", kjer je gnezdo "koritarjev" in druge nečedne golazni! Treba se je torej pripraviti na "klinanje" in pristopiti v unijo, ki se v tem slučaju imenuje "progresivni blok", katerega vodi mlad, sub, radikalen fant, ki je prišel pred par leti v Ameriko iz Istre in napovedal borbo na življenje in smrt ameriški buržvaziji. Ali pa se nam je le tako zdelo, kajti buržvazija spi kakor da tega fanta sploh ni v tej solzni dolini. Izgleda, da se je tudi on premislil, kajti svoje pšice je nameril proti socialistom, ki so krivi vsega zla na svetu..

Da, da, "nekaj se skriva", kajti konvenciji v Waukeganu ni bilo dano, da bi pogledala, kaj se "skriva". Ko se ji je malo pokazalo, je pa rekla, "nak, to je pregrdo, to so same osebnosti, čemu bi se mi brigali za lote", in je zahtevala, da se tak "šmir" vrže iz dnevnega reda.

Naši "levi" pa vendar "sumijo", in ker sumnje ne vlečejo, so na tajnem sestanku zaključili, da "vedo" da se nekaj "skriva". In tako je nastala velika zmešnjava, in to ravno v času, ko so velike države v Locarnu v Švici skovale pogodbo, ki bo prinesla človeštvu zadovoljnost in mir še pred božičem, če se slučajno ne prične prej kaka nova vojna ali pretep, kakor npr. sedaj med Grki in Bolgari. Pretep mora biti, pravijo Grki, naši "z leve" pa se z njimi strinjajo in "protestirajo" — kajpada proti socialistom.

Stara in lepa navada je, da glavni odborniki podajajo zborom svoja poročila. Te navade se drže tudi odborniki slovenskih organizacij v Ameriki. Tako je konvencija v Waukeganu čula precej poročil, med njimi tudi poročilo brata glavnega tajnika, ki je bilo dobro in lepo sestavljeno do zadnjega odstavka na 28. strani. Od tam naprej pa je "cel vrag". Ko je brat glavni tajnik svoje poročilo do konca prečital, je sledilo burno ploskanje, kar je tudi lepa, stara navada. Pri ploskanju se je posebno odlikovala skupina dvajsetih oseb, kateri je poveljeval vitez iz Istre. Potem pa je "burno" zahtevala, da se "nastavi" debata o poročilu, pa ne o statistikah, ki jih je imel v svojem poročilu brat glavni tajnik, ampak mislili so samo na odstavek ki se prične na koncu 28. strani in se brez večjih nezdod neha na 30. strani knjižice, v kateri so natisnjena poročila glavnih odbornikov. Predsednik konvencije, ki je hotel "nekaj zakriti", pa ni dovolil debate in tako ima na svoji vesti "zolčin", ker ni dovolil potrošiti več ur časa da bi vojščaki "Radnikove" kompanije "razkrinkali" — svojo kompanijo. To je velik greh, za katerega predsednik ne dobi odveze.

Ta "zgodovinski" odstavek v poročilu brata glavnega tajnika, ki je povzročil toliko bune, se glasi:

"Ker se porajajo nekatere zelo neumestne kritike tikajoče se mene kot gl. tajnika SNPJ., sem prisiljen celo zadevo nekoliko pojasniti. — Največja krivica je, da lahko človek dela in po svojih najboljših močeh skrbi za ugled in napredek organizacije, od gotovih oseb pa ne samo, da ne dobi priznanja, ampak še celo zahrbtno natolcevanje. Nezmožljiv ni nihče, še celo papež v Rimu ne, akoravno mu nekateri pripisujejo dar neizmožljivosti. Ako kdo napravi napako in jo potem tudi prizna, pravimo, da je "gentleman." Pri nas je pa že neka stara vkoreninjena navada, da komaj čakamo, da kdo napravi kako napako, in potem je pa "ogenj v strehi", in kujejo v svoje ne baš lepe osebne namene svoj kapital. Ne delajo to raditega, da bi koristili jednoti, ampak v ikodoželjne namene. V reformatorje ne verjamem; najprvo je treba pomesti pred svojim pragom, potem šele pred tujim. — Od časa do časa se pojavijo gotove osebe, ki "pridigajo", da sem "jednotist". V gotovem oziru ali pomenu — ne pa v takem, kot ga sami tolmačijo — je to popolnoma pravilno. Moja prva in glavna dolžnost je, skrbeti za ugled in delati za napredek jednote, pri kateri sem vposlen in za kar sem tudi plačan; šele potem pridejo druge "dolžnosti". Je mi pa vseeno, kaj me imenujejo, ker te osebe nimajo poštenih namenov. Da, radi bi pa videli, da bi zanemarjal moje dolžnosti kot gl. tajnik jednote in posvetil takorekoč ves svoj čas v druge namene in še celo spadal v tabor teh "ljudskih prijateljev". Toda, izjavim pa, da dokler bom od jednote plačan in nastavljen, bom delal za jednoto, in to bo moja prva in najglavnejša naloga, neoziraje se na desno in levo ali na besedičenje gotovih faktorjev. Delal sem po mojih najboljših močeh in kolikor mi je

bilo največ mogoče za napredek Slovencev, pomagal vsakemu radevolje; nisem pa prišel v javnost z kakimi bombastičnimi in lepo se glasečimi spisi, kot to delajo nekateri, v potrebi ali praksi se pa skrijejo. "Dejanja govore, ne pa besede". Na papirju je vse lepo, ampak delati je treba tako, kot se govori. — Zadnje čase smo imeli v gl. uradu precej in sicer popolnoma nepotrebnih sitnosti radi nekega člana nadzornega odbora. Ako kdo misli, da smo gl. uradniki vposleni v gl. uradu kaki hlapci, in da moramo tako plesati, kot si domišljuje kak posamezni član nadzornega odbora, se presneto moti. Jaz kot gl. tajnik in načelnik tajniškega oddelka jednote sem bil vedno "gentleman" napram vsakemu, ne oziraje se, bil moj prijatelj ali osebni sovražnik, in bil vedno pripravljen dati pojasnila, katera je slučajno želel . . ."

Mr. Matthew Turk je bil torej primoran "celo za deva nekoliko pojasniti". Govori v množini ("gotovih oseb"), ne imenuje pa nikogar, dasi jih mora biti precej, "ki nimajo poštenih namenov". Ti ljudje, kdorkoli so, bi radi videli, da bi brat glavni tajnik zane marjal svoje dolžnosti v uradu in "posvetil takorekoč ves svoj čas v druge namene in še celo spadal v tabor teh 'ljudskih prijateljev'." Ali brat glavni tajnik se ne pusti in je slovesno izjavil, da "dokler bo od jednote plačan in nastavljen, bo delal za jednoto," kar je po mojem skromnem mnenju lepo in prav. Radoveden pa sem vseeno, kdo so "tiste osebe", ki bi rade videle te nelepe stvari.

Naši z leve so "takoj vedeli", da so ti "magarci", katere je brat glavni tajnik tako sijajno "razkrinkal", socialisti. Vendar pa se mora Mr. M. J. Turku priznati, da ni "razkrinkal" socialistov, pa četudi jih nima rada. Kajti na 29. strani knjižice v kateri je njegovo poročilo tiskano, je iz množine napravil ednino in govori samo o nekem članu glavnega nadzornega odbora. Pri tem članu nadzornega odbora ostane do konca poročila in ga brez prizanašanja kritizira. Potem pa je pika in konec.

Predno pa se je lotil tega nesrečnega člana, je v poročilu konstatiral o sebi sledeče, kar je sicer že omenjeno prej, ali da bo večkrat zapisano, to še enkrat ponavljam: ". . . Delal sem po mojih najboljših močeh in kolikor mi je bilo največ mogoče za napredek Slovencev in pomagal vsakemu radevolje; nisem pa prišel v javnost z kakimi bombastičnimi in lepo se glasečimi spisi, kot to delajo nekateri, v potrebi ali praksi se pa skrijejo. 'Dejanja govore, ne pa besede.' Na papirju je vse lepo, ampak delati je treba tako kot se govori."

Do sem ima Mr. M. J. Turk v "mislih" "gotove faktorje, ki nimajo poštenih namenov". Ostali del pa je posvetil nemu posamezniku. Tako je srečno povedal to kar mu je bilo na srcu in njegovi prijatelji "z leve" so bili zelo veseli, ne zato ker ga imajo radi, ampak zato ker so mislili da imajo v njemu dobrega zaveznika. Ali če bi slučajno "odrešili" SNPJ., bi si izbrali drugega glavnega tajnika, kajti tudi oni ne poznajo hvaležnosti.

Zaradi jasnosti bom opisal nekaj glavnih oseb v tej čudni drami (če ni tragikomedija). Nič ne škodi, če homo pisali malo tudi o sebi in se opisali. Brez slabih in hudih besed, — čisto prijateljsko, — lahko predstavimo drug drugega javnosti. Dovolite torej, da prihodnji teden nadaljujem.

Če hoče kdo sam biti hlapec, mu ni zameriti, druge tlačiti v hlapčevstvo je pa podlost, katere ni nikomur treba prenašati.

Uporu proti francoskemu imperializmu v Siriji.

Sirija je francoski mandat v Mali Aziji. Francija jo je dobila pod svoje varstvo po svetovni vojni. Sirija meri 60,000 kv. milj in ima okrog 3,000,000 prebivalcev. Druški rodovi so se nedavno uprli francoski nadvladi, naskočili francoske čete in jih precej porazili. Tako se je Francija hkrati našla v borbi za svojo nadvlado v Siriji in Maroku. Upori v Siriji so bili prvotno lokalizirani le na podeželske pokrajine, poslednje čase pa so se razširili tudi na mesta. Mohamedansko prebivalstvo v Damasku, ki ima četrtiljona prebivalcev, se je uprlo francoskim oblastim. Francoske čete so bombardirale del mesta v katerem prebivajo domačini in s tem zagnetile požar, ki ga je vpepelil. Do dva tisoč oseb je poginilo v plamenih ali pa bilo ubitih.

V Maroku pomagajo Francozom moriti domačine tudi ameriški zrakoplovci. Radi deževnega vremena, ki nastopi v Maroku vsako jesen in zimo, so bitke pojenjale in obe strani se pripravljati na odločilne bitke prihodnje pomlad.

Tako deluje civilizacija. Kolonialna ljudstva so dolgo dobo trpela pod vladami tujih dežel, sedaj pa se bolj in bolj upirajo, in v teh uporih se bodo otresla nepovabljenih gospodarjev.

Socialistična delavska internacionala je na svojem zadnjem kongresu t. l. izjavila popolno skladnost s podjarmljenimi ljudstvi v njihovem prizadevanju za samoodločevanje o svoji usodi, obenem pa zaključila, da bo kolonialnim problemom posvetila še posebno pažnjo in predložila bodočemu kongresu obširno poročilo, na podlagi katerega bo šla SDI. v svet z definitivnim programom za spošno rešitev zamotanega kolonialnega vprašanja.

Progresivci ustanovili svoje glasilo.

Konvencija Konferenca za progresivno politično akcijo, ki se je vršila februarja t. l. v Chicagu, kot znano ni ustanovila delavske stranke kakor so jo propagirali socialisti, ker so vse večje unije bile proti, ustanovila pa se je iz posameznikov nekaka progresivna stranka, kateri se je postavil na čelo Wm. H. Johnston, predsednik mednarodne unije strojnikov. Organizirala je podružnice v raznih državah, toda manjka ji potrebne življenske sile in enotnosti, brez katere ne more uspevati nobena stranka. Sedaj je pričel v Washingtonu, kot glasilo te stranke v povojjih, izhajati "Progressive Bulletin", ki bo tvoril nekako vez med progresivnimi skupinami, katere so se izrekle proti republikanski in demokratski stranki.

Ovadah je sam sebi zoperna prikazen. Če denuncira po krivem, je zločinec. Če se pa s tem še baha, se mora človeku želodec obračati.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

SOCIALISTIČNA MANIFESTACIJA V SCRANTONU.

FOREST CITY, PA. — Na socialističnem shodu v Scrantonu, Pa., ki se je vršil dne 16. oktobra, je govoril med drugimi tudi sod. E. V. Debs. Udeležili smo se ga skoro vsi člani soc. kluba št. 10 v Forest City in z nami tudi simpatičarji našega pokreta.

Ker je Scranton oddaljen 24 milj od tukaj, smo najeli velik bus, ki nas je peljal na shod.

Shod se je vršil v veliki Town Hall, v kateri je več tisoč sedežev. Vzlic slabemu vremenu so delavci iz tega okrožja prišli na shod v tolikem številu, da so napolnili vse sedeže prostrane dvorane.

Prvi govornik, katerega ime si nisem zapomnil, je s precejšnjim humorjem osmešil lista "Times" in "Republican", ker sta v svojem nasprotovanju delala pravzaprav reklamo za shod.

Ko se je pojavil v dvorani s. Debs, ga je množica burno pozdravila. Ko ga je predsednik predstavil, je stopila k njemu mala deklica in mu izročila velik šop rož. Za njo je pristopil deček in izročil predsedniku shoda pismo, naslovljeno na Debsa. V tem pismu, ki ga je predsednik prečital, se je šolska mladina zavednih delavskih starišev zahvalila staremu borcu za obisk mesta Scranton.

Debs je govoril uro in pol. S prepričevalnimi besedami je dokazoval krivičnost današnjega sistema. Slikal je, kako kapitalistični sistem poraja zločince, kako se po naravi pošteni ljudje spreminjajo v hudodelce, kako ta sistem, sloneč na ropu in zločinih, poraja vojne, ki ugonablajo življenja in pehajo milijone in milijone v še večjo mizerijo. Tisti ki napovedujejo vojne, niso nikdar v prvih linijah, ampak v varnem zatišju.

Pozival je zborovalce, naj se zbude in se bore proti krivicam, ki jih povzročata današnji sistem. Organizirajte se politično v socialistični stranki, ki je prva v borbi za delavska prava, jim je dejal. Govoril je mnogo o važnosti solidarnega nastopanja. "The working class falls or rise together . . . They must vote together as well as strike together . . ."

Hoover je v enemu svojih govorov dejal, da je dvakrat toliko delavcev kot se jih potrebuje. In to je pod sedanjim sistemom resnica. Delavci producirajo veliko več kot morejo pokupiti nazaj, in če nima industrija poedine dežele dovolj velike trge drugod, sledi depresija, stavke, brezposelnost, potem nekaj časa zaposelnost in zopet depresija. Delavci so sposobni producirati, sposobni upravljati industrijo za druge, nočejo pa biti sposobni producirati in upravljati gospodarstvo v prid vse družbe. Ko bodo dospeli enkrat na to stopnjo, bodo dosegli največjo zmago.

Organizirajte se po industrijah, jim je dejal. Pojdite med delavce v delavnice in rove in jim označujte nauk organizacije. V edinstvu, v organizaciji je vaša moč in zmaga. Predno je zaključil, je še rekel, da vidi svet, na katerem ne bo sužnjev in ne gospodarjev, ampak ljudje, — svet brez gorja in pretakanja solz, brez hudodelcev in brez vojen. Narava je ustva-

rila dovolj bogastev za vse ljudi. In vsi ljudje so opravičeni do vseh dobrih življenja. Človek je napravil zakon, ki dovoljuje enemu posedovati neizmerna bogastva, drugim pa delati za gospodarje, od katerih dobe komaj toliko da je za bori kruhek. In kakor je človek zgradil sedanji sistem, bo zgradil tudi novega, v katerem bo vsak človek brat, v katerem bo pravičnost dobila svojo pravo veljavo.

Za svoj govor je žel burno odobravanje. Upam, da navdušenje ni izginilo pri vseh takoj po shodu, in da se bodo vsaj nekateri oprijeli Debsovih nasvetov in postali aktivni v vrstah zavednega delavstva v borbi za socializem.

Joseph Pavšek.

NEKOLIKO MISLI O PROŠLI KONVENCIJI S. N. P. J.

GLENCOE, O. — Iz zapisnika osme redne konvencije SNPJ. smo videli, kako je zborovala in kakšne zaključke je delala. Iz poročil, predlogov in razprav je razvidno, da so zborovalci mnogo protestirali, ne da bi se ravno vprašali čemu protestirajo. Le nekaj jih je bilo, ki se niso nobenkrat oglasili za besedo, in konvencija jim je storila krivico, ker jim ni dala nagrade ali vsaj priznanje za njihovo vzorno zadržanje.

Na tej konvenciji je prišlo v navado, da mora nekdo protestirati, delovati in glasovati proti vsakemu dobremu predlogu in resoluciji. Pri tej obstrukciji so se najbolj odlikovali "komunisti", ki so se rekrutirali večinoma iz vrst hrvatskih delegatov.

Ko je prišla na dnevni red resolucija brata Antona Gardena iz Bridgeporta, O., ki nalaga Jednoti ustanoviti izobraževalni oddelek, je bila baje pozdravljena od nekaterih oseb s krikom, da je bila spisana v Chicagu. Med 280 zborovalci se jih je dobilo samo 74, ki so glasovali zanjo. Kdor pozna brata Gardena tako dobro kakor ga poznam jaz, mi bo pritrdil, da je sposoben spisati tako resolucijo in še marsikaj drugega. Študiral je v delavski rezidenčni šoli v Brookwoodu in pred tem v Dubuque, pa ne zato, da bi se kam povspel na račun delavcev, oziroma na njihove stroške. Ni ga sram biti med nami in ne sramuje se krampa in lopate. Anton Garden je premogar in aktiven med premogarji.

Dijakom je po novih pravilih podpora odvzeta. Ne bi se pa smelo, in to v interesu SNPJ., zavreči ideje, da je treba Jednotine aktivnosti na polju prosvetnega dela povečati. To vrzel je izpopolnila resolucija kakršno je predložil A. Garden. Kdo si upa oporekati, da ne potrebujemo izobrazbe! Ali ne bi bila naša društva lahko jedro, iz katerega bi se razvijalo sistematično prosvetno delo v naših kolonijah? Ali ne bi več znanja in prosvete omejilo malenkostne osebne boje v družtvah in naselbinah? Poglejmo v poročila gl. porotnega odbora, in videli bomo, da je takih preprirov vedno več. Malega asesementa 1c od vsakega člana v prosvetni fond se ne bi smeli ustrašiti, kajti prosvetno delo bi bilo za jednoto velike vrednosti. Denar, potrošen za duševno povzdigo članov, ne bi bil vržen proč, ampak dobro investiran.

Delegatje osme redne konvencije naj mi oprostite, če pravim, da bi prošla konvencija opravila svoje delo lahko v sedmih dneh, če bi vseskozi razumno in prak-

tično zborovala. To pa je nemogoče, dokler se ne dvignemo v izobrazbi na višjo stopnjo kot pa jo dosegamo sedaj.

Resolucija ohijskih klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. je bila zavržena, dasi je vključevala samo stvari, ki so v interesu SNPJ. ter njenih načel. Ali bi bila zavržena, če bi znala večina pri vseh stvareh mirno in prevdarno presojsati? Naši klubi, zastopani v Konferenci, so vsikdar delovali v interesu SNPJ. in bodo v bodoče, in to neglede, kako kdo sodi o našem delu.

Neki "komunist" se je izrazil, da bi bile te resolucije na mestu in da so dobre, toda le tedaj, ako bi jih predlagali komunisti. Ker pa prihajajo od socialistov, "so zanič". To so učene glave, ti komunisti!

Proti Molekovi resoluciji je bilo oddanih 52 glasov. Čemu? Ali je slaba? Ni, in tisti ki so glasovali proti vedo da ni slaba. Glasovali so proti samo iz sovraštva do socialistov. Na prejšnjih konvencijah se v takih zadevah niso upali tako odprto nastopati, ker so vedeli, da bi bili v očeh zavednega delavstva smatrani za reakcionarje in nasprotnike delavskega gibanja. Sedaj pa so prišli na dan pod komunistično in progresivno masko, in pod to krinko lažinaprednosti pobijajo edina resnična prizadevanja napraviti iz SNPJ. trdno delavsko organizacijo z izobraženim članstvom.

Tudi o demokraciji je imela konvencija sempatam čudne pojme. Npr., ko je sprejela b. Turka predlog, da dva člana ene družine ne smeta biti hkrati v gl. odboru. Očividno je, da je bil ta predlog naperjen proti b. Richardu Zavertniku. Če je slab član in če ne izvršuje svojega dela v gl. nadzornem odboru tako kakor bi ga moral, ali če protektira ali zakriva kakšne nepoštenosti, tedaj ga je treba razgaliti. Če pa ni ničesar zagrešil, če je svoj posel vestno vršil, zakaj mu zabranjevati — njemu ali pa komu drugemu — kandidirati v gl. odbor s takimi določbami? Komunisti, ki verujejo v svobodo zase, a ne za druge, so ta predlog navdušeno podpirali in smatrajo sklep konvencije za svojo zmago. Ali ni bolj pošteno in pravilno, da se zanimajo in delujejo v SNPJ. njeni člani, kakor pa nečlani, kot se to dogaja zadnje mesece? Ali je v interesu SNPJ., da se mešajo v njene zadeve in intrigirajo v nji nečlani, razni najeti agentje, katerim je interes SNPJ. najmanjša briga na svetu? Točka, ki je bila sprejeta proti omenjenemu bratu, ne zasluži ostati v pravih SNPJ. in če se bo članstvo tega zavedalo, jo bo izbrisalo.

Zelo čuden vtis je napravila zadeva glede stavbišča poleg poslopja SNPJ. v Chicagu. Nič nimam proti b. M. J. Turku, katerega sem smatral vedno za dobrega tajnika, ne proti b. P. Bergerju, katerega smatram za sposobno moč v gl. nadzornem odboru. Nikakor pa ne odobravam načina, po katerem je bila izvršena dotična kupčija. Ako je gl. izvrševalni odbor na eni svojih sej lansko leto sklenil, da se to stavbišče kupi, tedaj bi bila dolžnost prizadetih glavnih odbornikov da bi se za to stvar pobrigali in kupili stavbišče za jednoto. Br. Turk bi moral biti logičen in posredovati v smislu da bi postala tista lota last jednote, ne pa kakega posameznega člana gl. odbora, kateri naj bi jo potem prodal jednoti. Tako jaz sodim to stvar. Ne gre se za način, po katerem je afera o tej loti prišla na dnevni red konvencije, ompak o aferi sami. Tu je bil nekdo nepazen. Nekateri člani domnevajo, da je bila kučija popolnoma v redu, kajti lota je bila naprodaj vsakemu. Je že res, ali če jo je Jednota hotela zase, naj bi odbor storil korake

da bi prišla Jednoti v posest. Ako bi jo kupil kak nečlan, bi bila stvar še nekako razumljiva. Tako pa sta oba odbornika gotovo vedela, da bo to stavbišče potrebovala Jednota, ako se bo razvijala — in upam da se bo — in če bodo njeni uradi ostali na sedanjem kraju.

Komunistom in klerikalcem se ni videla nobena stvar pregrešna in napačna, ako ni prihajala od socialistov. Nasprotovali so mnogim dobrim predlogom, in ko so bili sprejeti, so protestirali. Ali je to v skladu z načeli, katere zastopa naša Jednota? Napredno članstvo bo moralo paziti, da ne bo poslalo na svoje bodoče zbere ljudi, ki svoje nazadnjaštvo skrivajo pod kakršnokoli masko. Sodimo vsakega po njegovih delih in značaju, pa bomo lahko bolj razumno zbirali naše zastopnike.

Hrvatski komunisti se hvalijo, da so zasejali razdor v SNPJ. in da so "prebudili" slovenske delavce. Pojdite se solit s tako "razredno zavednostjo", s katero služite reakciji in nazadnjaštvu. Vaše "vrtanje od znotraj" smo imeli na tej konvenciji priliko precej dobro spoznati in upam, da bo članstvo iz tega črpalo pravih nauk in postopalo kakor zahteva interes SNPJ. in poštenega delavskega gibanja.

... *Nace Žlemlberger.*

PRVA DRAMSKA PREDSTAVA V TEJ SEZONI KLUBA ŠT. 1 DOBRO IZPADLA.

CHICAGO, ILL. — Prošlo nedeljo je dramski odsek kluba št. 1 vprizoril E. Kristanovo dramo "Volja" v dvorani ČSPS. To je bila prva naša predstava v tej sezoni. Druga bo v nedeljo dne 29. novembra, ko bo v dvorani SNPJ. vprizorjena socialna drama "Grobovi bodo izpregovorili". Poleg igre bomo imeli na sporedu tudi govore, deklamacije in par drugih točk. Vstopnice za prihodnjo predstavo se dobe v uradu "Proletarca" in pri članih in članicah kluba.

"Volja" je bila v splošnem dobro igrana. Avdijenca je pazno sledila predstavi in v dvorani je vladal vzoren red. Navadno pride na klubove predstave okrog tri sto ljudi, imeli pa smo jih večkrat tudi že nad štiri sto. To pot je bila udeležba manjša kot običajno. Poset zvečer pa je bil dober.

Vsem, ki so delali na tej priredbi, nadalje igralcem in igralkam ter družbi Story & Clark, ki nam je posodila brezplačno prvovrsten glasovir, katerega smo rabili v igri, izrekamo v imenu kluba zahvalo za njihov trud in prijaznost.

Igralsko osobje je maskiral naš prijatelj Čeh Anton Svoboda, ki je nam izkazal to naklonjenost tudi pri vprizoritvi Cankarjeve drame "Kralj na Betajnovi" dne 12. septembra t. l. Pomagal mu je F. Godina. Naj jima bo na tem mestu izrečena zahvala, kakor vsem drugim, ki na kakršenkoli način sodelujejo pri našem delu.

Naši agitatorji so ob tej priliki dobili tudi nekaj novih naročnikov na "Proletarca", prodajali literaturo in nabirali prispevke v podporo listu ter v organizatorični fond JSZ. — P. O.

ŽUPANSKE VOLITVE V CLINTONU.

CLINTON, IND. — Socialistični kandidat za župana v Clintonu je vsem slovenskim delavcem poznani sodrug Severino Polo. Na socialistični listi je nominiranih tudi več slovenskih sodrugov, med njimi John Juvanc, B. Oblak, J. Pangračič in A. Cizej, ki kandidirajo za aldermane. Volitve bodo prihodnji mesec.

DEBSOV SHOD V NOKOMISU.

NOKOMIS, ILL. — V nedeljo dne 8. novembra ob 2. popoldne bo govoril na socialističnem shodu v Holmes Opera House med drugimi naš neutrudljivi borec sod. E. V. Debs. Vstopnina je samo 25c, iz katere se bodo pokrili stroški shoda.

Rojaki delavci, agitirajte med svojimi tovariši, da pridejo na ta shod vsi in čujejo klic bratstva in svobode! — L. Groser.

IZ JUŽNEGA ILLINOISA.

GILLESPIE, ILL. — Slovencev v tej okolici ni mnogo in slovenska kolonija ne prospeva, čemur so vzrok slabe delavske razmere. Tudi tistega napredka, ki bi ga želeli, ne moremo zaznamovati. Krivda za to je seveda pri delavcih. Mnogi ne čitajo in se ne zanimajo za razširjenje svojega znanja. Na agitaciji az "Proletarca" naleti človek na običajne izgovore: "Ne utegnem čitati." "Ne čitam." "Se bom naročil pozneje." Itd. Zapreka, da ne napredujemo hitreje, je torej med delavci, ne pa kapitalizem.

Vsakemu rojaku delavcu priporočam, da naj čita "Proletarca" in "Prosveto", kajti ta dva lista izpopolnjujeta drug drugega in budita v delavskih vrstah pravo razredno zavest in vzgajata čitatelje v mejah konstruktivnega razumevanja razvoja. Sezite tudi po dobrih knjigah, ki jih dobite v zalogi "Proletarca". Imeli boste užitek in se pri tem mnogo naučili.

Tu imamo tudi postojanko ameriške socialistične stranke, pripadajoča JSZ. Pridružite se ji, kajti vaše mesto je v vaši organizaciji. Vsakdo, ki stoji ob strani, je pasiven in s tem indirektno pomaga svojim sovražnikom.

Na člane kluba JSZ. apeliram, naj bodo aktivni in se zanimajo za svojo organizacijo. Nastopajte ob vsaki priliki kot socialistični borci in agitatorji. Pridobite novih članov klubu in novih naročnikov "Proletarcu".

Tukajšnje delavstvo vabim na socialistični shod, ki se bo vršil dne 9. novembra v Stauntonu, na katerim bo govoril po aktivnostih in dubu vedno mladi sedemdesetletni sodrug E. V. Debs. Gotovo bi ga radi slišali! Torej ne zamudite te prilike, kajti ne bo vam žal.

Peter Kallan.

Agitatorji na delu.

Anton Žagar, Chicago, Ill.	11
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	9
Frank Modic, Warren, O.	4
Joseph Ovca, Springfield, Ill.	4
Frances Zakovšek, North Chicago, Ill.	4
Jacob Baloh, Canonsburg, Pa.	3
John Kosin, Girard, O.	2
Anton Vičič, Chicago, Ill.	2
Peter Zmrzlikar, Scofield, Utah	2
Peter Kallan, Gillespie, Ill.	2
John Krebelj, Cleveland, O.	2
John Turk, Chicago, Ill.	2
Anton Debevc, Sheboygan, Wis.	2
Jernej Kokelj, Irwin, Pa.	1
John Goršek, Springfield, Ill.	1
Nace Žlemberger, Glencoe, O.	1
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	1
Joseph Volk, Cleveland, O.	1
Tony Divjak, Mulberry, Kans.	1
Thomas Petrich, Detroit, Mich.	1

WAUKEGANSKA POŠTA.

Pošljimo denar JRZ. ljubljanskemu magistratu za "Slepski dom", se glasi najnovejši apel. — Ali se morada v New Yorku snuje zopet kaka pošiljalnica denarja? Kaj pa, če bi se tudi tisti komišen, ki ga je dobila neka American Jugoslav Agency, podaril "Slepskemu domu"? In pa, če bi kdo nadomestil tisto razliko, ki je nastala v valuti od časa ko so bile kronce poslane iz Chicage pa do časa, ko so jih dobili dediči v starem kraju? Glasbena matica bi se skorogotovo zahvalila tudi za te vrste prispevke.

Naš zelo aktiven sodrug Martin Judnich je dobil državljanski papir. Imel je precej sitnosti radi svoje poštenosti in odkritosrčnosti tekom zadnje svetovne vojne. Osební in politični nasprotniki so mu vedno predbacivali, da ni državljan. Sedaj bo to odpadlo. Njegovi sovražniki so slabi državljani.

Kdo je pisatelj? Napiši dopis, pohvali pijačo, klobase in medene potice in na naše narodne žene in cvetoče rože ne pozabi. Tudi harmoniko in veselo rajanje do jutra opiši, pa boš pisatelj, dragi prijatelj. Vzgle naj ti bo Kurent, patron in boter našega posvetnega veselja. Če drugi nočejo, pa reci sam, da si pisatelj. Še vrag je pisatelj, ker zapisuje imena pogubljenih duš.

Da ne pozabimo. Večni popotnik se je tudi zgledil v naši naselbini za časa konvencije SNPJ. Dopisa ni spisal od tu nobenega. Vzrok je najbrž ta da se je zanimal preveč za osebe, ki mu niso prav nič na poti. Srečno pot, in pa oglasite se kaj, dragi popotnik.

Bliža se Božič. Treba bo kupček denarja, da napravimo z darovi malo veselja svojcem in prijateljem — posebno pa trgovcem!

Pri našem prosvetno-gosodarskem društvu čimdalje bolj napredujemo. Kmalu bomo hodili na seje z dolgimi 2x4. Odbor je slab in zanikrn. Odgovoren noče biti nikomur, niti sam sebi ne. Riba smrdi pri glavi, raditega ostali del ni užiten. Poštene ljudi mečejo iz dvorane odborniki, odbornike pa policaji. Čez sedem let vse prav pride. Zgodovina ne bo molčala. Tudi domišljivi kajzer je izgubil prestol. Čas je, da se zavedno delavstvo pobriga za svoje organizacije.

Socializem bi "lajkali", če bi jutri dal vse, kar ljudje žele in imajo radi. Socializem jim tega ne more dati jutri, ker je odvisno od ljudi samih kdaj dobe to kar bi radi. Ti pa nočejo pomagati, ne danes ne jutri. Zato rajše postanejo RADI-kali. Socialisti poznajo ljudi in borbo, zato nočejo biti take vrste radi-kali. Socialistična stranka ima program, v katerem je povedano česa bi bili deležni ljudje v pravični družbi, in v njemu so označena pota, kako doseči to kar bi radi. Stranka daje ljudem priložnost, da se organizirajo, uče in se bojujejo za novi red. Delnic po \$10, ki bi zavednim delavcem pripomogle do bogastva in "samostojnosti", ne prodaja.

Tarnanje, jok, pritožbe in hude besede ne bodo nikomur pomagale. Če se hočemo otresti tega kar nočemo, moramo tudi vedeti kaj hočemo. Organizacija, znanje in solidarnost so sredstva, ki so v naši posesti, ako jih hočemo. Ako ne, lahko ostanemo pri radi-kalih.

IZ COLLINWOODA.

Človeku včasih izgleda, kakor da se je ves svet zartil proti rdečemu socializmu. Med nasprotniki pokreta dobite danes tudi take, ki so bili včasih aktivni v njemu. Odnese jih je val socializmu sovražne mase, ali pa so se razvili v nasprotnike vsled osebnih ali bizniških razlogov. Ali pa so izgubili vero v pokret.

Nerad se pečam z osebnostmi. Rajše bi, da bi bili boji načelni, in z načelnega stališča pišem tudi ta dopis, dasi se bom dotikal tudi oseb, ali ne z namenom, da jih osebno "napadam", ampak da izrazim svoje mnenje s stališča organiziranega socialista.

Ne dopade se mi zahrbtnen boj in mislim da nikomur drugemu ne. Še bolj pa je tak boj vreden obsojanja, če se ga poslužuje človek, ki je bil svoje čase sam aktiven v pokretu in ki je v javnosti še sedaj znan kot naprednjak. Dotičnik dobro ve za obstoj našega kluba; ve, kje ima svoje seje. Ali ne bi bilo tolerantnejše, da bi prišel na sejo kluba in povedal z obraza v obraz svoje misli? Bil sem osebno pri njemu in ga nagovarjal na pristop v klub. Odvrnil je, da sedaj ne more, ker je v biznisu. Če je stvar taka, mu ni zameriti, in če mu je za gibanje, ga lahko podpira indirektno. Zato se mi zdi čudno, ker se je spravil sedaj nad socialiste. Če mu sedanje vodstvo kluba ne ugaja in če misli da bi se lahko delalo v klubu boljše in uspešnejše, mu radevolje prepustimo najvažnejšo funkcijo v organizaciji. Samo naj pride med nas in prevzame vodstvo, ako mu sedanje ni po volji ali če dvomi v možnost sedanjih klubovih funkcionarjev.

Obsoja, me, ker se nisem udeležil parade nekega društva, dasi dobro ve da sem imel tehten vzrok.

Ne vem ali je komično ali tragično, ko človek takole opazuje, kako ljudje spreminjajo svoje nazore. Ali ni čudna sprememba, če se človek, ki je bil nekoč načelno in v aktivnostih nasproten gotovim tendencam in se boril proti njim, danes združuje ali pa sodeluje z ljudmi, ki jih zagovarjajo?

Pripravljen sem delovati pri vsaki organizaciji, v kateri so razredno zavedni delavci, nikakor pa ne grem skupaj s frazarskimi naprednjaki in še veliko manj z zagovorniki mračnjaštva. Kakršni so ljudje, to je člani, taka je organizacija. Ako je članstvo mešano in hoče vodstvo ustreči vsem, navadno ne ustreže nikomur. Zato se mora odločiti za eno gotovo smer. Brezbavne organizacije pa so brezbarvne radi tega, ker hočejo ustreči v glavnem tisti masi, ki ne zna misliti v naprednem duhu. Dobe se organizacije, ki so nastale v posebnih razmerah; te združujejo ljudi raznih mnenj in prepričanj. Le izredno dobremu vodstvu se posreči ustvariti v takih organizacijah enoten duh v zadevah ki se tičejo samo organizacije. Ali ko hitro se dotakne političnih ali verskih vprašanj, pa se takoj spozna, kako ljudje sodijo o "neodvisnosti" in "nepripravnosti".

Moj znanec, ki ga imam tu v mislih, govori tudi o zadrugah. Tiče se mene in stvar mi diši po ščuvanju. Zato tudi o tem nekaj besed.

Nimam nikakega povoda ruvati proti zadrugam in nisem ruval, ker se zavedam važnosti ki jo imajo za delavsko ljudstvo. Dobro vem, da je tukajšnja zadruga delavska, četudi ne prisega na program socialističnega združništva. Med delničarji so člani obeh clevelandskih socialističnih klubov in mnogi simpatičarji. Čemu naj bi ruvaril proti taki organizaciji? Kar smo od našega kluba potrebovali za veselice, smo vzeli od zadruge. Enako bo v bodoče. Kar želimo je,

da se od strani uslužbencev ne ruje proti nikomur izmed nas in da smo drug z drugim vljudni. Radi kršenja tega pravila ja znisem odjemalec, kar se mi šteje v zlo. Bil sem en čas, alil ker se me je radi razlike v mišljenju preziralo, sam prenehal biti. Če se gotove osebe potegujejo za nazadnjake vsled svojih služb, ni moja krivda. Tudi ni prav, če kaka oseba pri delavskem podjetju ruje proti drugi delavski organizaciji. Dolžnost nas veže, da povemo taki osebi osebno ali pismpo kar ji gre. Mislim da nisem zakrivil ničesar proti zadrugi, ako povem eni osebi resnico. Posameznik ni organizacija. Omenim naj še, da ni most kriv ki nas deli, in sloge ne bo, dokler jo bodo delať naprednjaki ki si ne upajo odprto nastopati za taka načela, ki so pogoj napredka.

Zamislimo se v razmere kakršne so trezno, brez predsodkov in osebnih mrženj. Potem so prečiščenja lahka. Kar spada skupaj, gre lahko skupaj in dela skupaj — eni za napredek, drugi zato da ostane vse pri miru, tretji zato kar jih ukažejo duhovniki. Ugoditi vsem pa je nemogoče.

Joseph Presterl.

Zapisnik konference J. S. Z. v Waukeganu dne 16. sept. 1925.

(Nadaljevanje.)

Leo Junko, Detroit, poroča, da ima klub št. 114 težkoče radi raztresenosti slovenske naselbine v Detroitu. Ako bi Slovenci živeli kompaktno skupaj, kot v mnogih drugih naselbinah, bi se dalo za našo stvar storiti precej več kakor sedaj. Klub ima svojo knjižnico. Imel je v tem letu tudi eno dramsko predstavo, ki je zelo dobro izpadla. Dramatiko bo negoval kolikor bodo razmere dopuščale tudi v bodoče.

Omenja, da je želja kluba, da take konference kot je ta ne bi šle preko mej diskuzije, da se ne bi ponovila springfieldska konferenca.

Kar se tiče delavstva v Detroitu v splošnem, časti Forda in njegove miljone. Multimiljonarji Fordovega kova so danes po kraljevsko spoštovani. Dokler ne bo mogoče iztebiti tega nagona med ljudstvom, bo socialistična propaganda vedno težko delo.

Kalan, Gillespie, Ill., pravi, da ima tudi njihov klub št. 60 JSZ. zapreke pri agitatoričnem delu, pa ne radi komunistov, ampak radi brezbriznosti mase.

A. Hrast, Canonsburg, Pa., poroča o "kolmajnarjih" in njihovem slovesu. Dasi jim mestni ljudje tu ali tam radi predbacivajo, da so zabiti, ima on izkušnje, da so nagnjeni za delo v smeri napredka. On ni premogar, a mora dati slovenskim delavcem tega poklica v zapadni Pennsilvaniji vse priznanje. Klubi JSZ. v naselbinah zapadne Pa. so se združili in prirejajo od časa do časa skupna zborovanja. Dosedaj je bilo po reorganizaciji deset takih konferenc, ki so za socialistično gibanje in JSZ. velike važnosti. Agitatorji za razširjenje "Proletarca" v Pa. so aktivni. To aktivnost bodo v do glednem času povečali. Omenja revolucionarje, ki so bili pred nekaj leti še v pobožnjaškem taboru in imeli škapulir na vratu. Potem so slišali o bližajoči se revoluciji, pa so postali pozorni. Nato so še čuli napade na socialiste, kar jih je tako navdušilo, da so postali "revolucionarni borci" za strmoglavljenje — socialistov.

Omenja, da je živel preje v milwauški naselbini.

Dotaknil se je debate med urednikom tedanje "Slovenije" in komunistom Lojenom, v kateri je urednik "podlegel" in se spreobrnil k edino pravemu revolucionarstvu. Debata je bila bolj preračunana igra kakor kaj drugega, kar so potrdili tudi poznejši dogodki. Takrat so bili posebno nekateri prepričani, da se revolucija v kratkem dogodi, in dogodila se je samo v glavi — urednika. Zaključil je, da so nasprotniki poskusili že vse da zlomijo socialistično gibanje. Svojega namera niso dosegli.

Bogatay, Cliff Mine, Pa., pravi, da je njihova naselbina majhna. Klub št. 242 je bil ustanovljen pred kakim poldrugim letom, torej je še mlada organizacija, ki pa bi dosegla v tem času več kot je, če bi jo ne ovirale slabe delavske razmere. Brezposelni delavci imajo skrb kje dobiti delo, kje in kako preživljati sebe in družino brez zaslužka. V takem stanju so večje aktivnosti klubov nemogoče, ali pa se končajo neuspešno.

Lipar, Miners Mills, Pa., govori o trikkih ki se jih poslužujejo sovražniki socialističnega gibanja. Z njimi begajo delavce in s tem služijo namenom reakcije in kapitalističnih interesov. Je za združenje zavednih delavcev iz več bližnjih naselbin, ki naj bi organizirali klub. Na ta način bi bila akcija uspešna.

Mlakar, Duryea, Pa., je enakega mnenja. Če ga je nemogoče ustanoviti samo v eni naselbini, naj se jih združi več v to svrhu.

Neki udeleženec omenja, da ni dovolj dajati navsote, pač pa naj tisti ki so za stvar, podvzamejo začetne korake in organizirajo sestanke.

Pavšek, Forest City, Pa., opisuje delovanja kluba št. 10 JSZ. Širijo socialistično literaturo. Kolikor se za socialistično agitacijo more storiti, toliko store.

Anton Šular, Gross, Kans., je posegel v svojem opisu razmer v slovenskih naselbinah v Kansasu par let nazaj. Stavke, razdori, obljube revolucionarjev, demagogi, kriza v premožovi industriji, lokalne razprtije in take stvari so vplivale, da je nekdanj procvitajoče socialistično gibanje v naših naselbinah v Kansasu do pred nekaj leti skoro izginilo. Samo eden, včasih dva kluba JSZ. sta ostala več ali manj aktivna na pozorišču. Po prvih medvojnih in povojnih krizah so demagogi nekako izginili, ker je postalo polje zanje neugodno. Revolucije, ki so jo obljubili ni bilo, in tudi navdušenje zanjo v nekaterih glavah se je ohladilo. Pred nekaj tedni je obiskalo naselbine v Kansasu zopet nekaj takih provokatorjev, a žetev so imeli slabo. — Sedaj imamo v Kansasu štiri klube JSZ., ki so v tem letu obdrževali že par konferenc. Pred prvim majem se je vršil tudi sestanek, 1. maja pa so imela društva SNPJ. prvomajsko manifestacijo. Izgledi so, da ustanovimo v bližnji prihodnosti še par klubov. Hitrejši razvoj našega gibanja precej zadržuje pomanjkanje angleških socialističnih organizacij, kajti te nam bi bile v veliko pomoč. — K sklepu priporoča, da se naj pošlje na agitacijo proti zapadu organizatorja JSZ.

Christina Omahne, Clinton, Ind., je podala sledeče poročilo: Klub št. 41 JSZ. je bil v prošlem in tem letu aktiven v vseh ozirih. Redne seje so se vse točno vršile, in imeli smo tudi izredne. Udeleževali smo se do prošlih predsedniških volitev tudi sej Konferencae za progresivno politično akcijo. V volilni kampanji smo sodelovali po naših najboljših močeh. — V svrhu agitacije je klub št. 41 aranžiral izlet v slovensko naselbino v Indianopolisu, kjer je vprizoril eno igro in ob enem povabil tudi socialistične govornike. Tako je

oskrbel, da je bila priredba v Indianopolisu agitatoričnega, prosvetnega in zabavnega značaja. — Z drugimi sodrugi in somišljeniki smo aranžirali tudi shod, na katerem je poleg govornikov nastopil tudi sodrug E. V. Debs. Za kampanjski fond (volilni fond) smo storili največ kar se je od naše strani moglo. V zadnji sezoni je imel klub štiri dramske priredbe v Clintonu in dva piknika (enega z majniško proslavo, pri kateri so sodelovali tudi drugi clintonski sodrugi.) V kratkem bo imel vinsko trgatvev, katera se bo vršila v gozdu. Vse te priredbe so več ali manj povoljno izpadle; klubu so pomagale pokriti njegove izdatke, ki jih je imel pri agitacijskem delu in volilnih kampanjah. Slovenska naselbina Clintonu ni velika. Njeni stanovniki se morajo boriti z občutljivo brezposelnostjo, ki traja že dolgo časa. Tudi na 18. dodatek k ustavi moramo imeti obzir, ki se ga v Indiani precej strogo izvaja, posebno če se ga krši na delavskih priredbah.

(Konec prihodnjič.)

Spremembe v petnajstih letih.

Anton Jurca.

V petnajstih letih se je v naselbinah v katerih sem bival in v splošnem marsikaj spremenilo. Reorganizacija socialističnega kluba v Kenoshi, Wis., me je poleg drugih stvari napotila, da sem se lotil tega spisa. L. 1910 sem živel v Kenoshi, Wis., kjer sem bil član kluba št. 11 JSZ. Bil je to skupen klub hrvatskih, slovenskih in srbskih sodrugov. Bili smo "en narod", složni in aktivni pri delu za socializem in napredek naselbine. Pod klubovim pokroviteljstvom smo ustanovili tamburaški zbor, za katere so bili posebno naši hrvatski sodrugi povsod navdušeni. Zborovodja tamburašev je bil sodrug Šantek. Šli smo korak dalj in ustanovil pevski zbor "Naprej". Imeli smo dramski zbor. Vse je bilo tako organizirano, da je bilo res veselje biti član tega socialističnega kluba.

Imeli smo tudi nasprotnike, a dosti škode nam niso mogli napraviti. Bili smo dobro organizirani, bili smo aktivni na vseh poljih, imeli smo sposobne moči, zato smo imeli v naselbini ugled in vpliv. Prirejali smo shode, koncerte in dramske predstave, v katerih so nastopali naši igralci, tamburaši in pevci. Vsaka priredba je bila izvedena v najlepšem redu.

Klubova knjižnica je imela veliko zbirko knjig. Vse to je trajalo od štiri do pet let. Napredovali smo in delali složno. Vsa nesoglasja smo sodružno reševali.

Prihajali so ljudje iz drugih krajev, in dobili smo novih članov. Prišla sta v Kenosho tudi s. Marković in njegova revolucionarna soproga. Poznana sta posebno med srbskimi in hrvatskimi delavci v krajih, kjer sta živela. S. Marković je bil enkrat pozneje nekaj časa tudi urednik srbskega socialističnega lista, ki je izhajal v Chicagu. Takoj sta se pridružila našemu klubu. Oglasila sta svoje revolucionarstvo, posebno ona, in kritik ni bilo ne konca ne kraja. Nihče izmed nas njima ni bil dovolj radikalen. Grajala sta naše delo, naše organizatorje, našega zborovodjo in člane. Jaz sem dobil vtis, da se ta zakonska dvojica niti sama sebe ni razumela. Zastopala sta vsaki svojo politiko. Revolucionarstva pa sta prinesla s seboj toliko, da je včasih izgledalo kakor da pograbimo vsak hip puške in gremo na barikade. In izgledalo je, kakor da je usoda

kapitalizma v Ameriki in po ostalem svetu odvisna od našega kluba, oziroma od Markovićeve dvojice. Taka je revolucionarna romantika, ki ruši vero v svojo moč, odbija člane in ubija v drugih voljo za delo. V klub se je naselilo napeto razpoloženje.

Nekega dne tisti čas je imel svojo prireditev patriotični pevski zbor. Njegov pevodnja je v zadnjem hipu zbolel, in zbor je bil brez voditelja. Kaj početi? Koncert aranžiran, dvorana je bila polna ljudi ki so čakali kdaj se dvigne zastor. V skrajni sili se je ponosni narodni zbor ponižal prositi sodruge našega kluba, da naj posredujejo, oziroma dovolijo našemu pevodju Šanteku nastopiti z njimi na tem koncertu. Zavedali smo se njihovega težkega položaja in privolili v njihovo prošnjo. Več nas sodrugov je bilo v dvorani z brošurami in časopisi, pripravljeni na agitacijo Navzoč je bil tudi s. Marković in njegova soproga. Na tem koncertu se je dogodilo kar je bilo pričakovati od takih ljudi. Ko je gospa Marković zagledala našega pevodjo na odru, je začela vpiti, "glejte izdajico! Poglejte patriota, ki se skriva v naših vrstah!" in še več takih vzklikov. Od tistega časa se je razdor v klubu poostril do skrajnosti. Ga. Marković je zahtevala, da moramo Šanteka izključiti iz stranke, a slednji je izstopil sam, toda le iz kluba ne pa iz soc. stranke oziroma od JSZ. Tedaj sta pevski in tamburaški zbor kluba izgubila svojega učitelja.

Kako leto po tem dogodku se je nas zbralo nekaj starejših slovenskih sodrugov, prejšnji člani kluba št. 11, in ustanovili smo nov klub, ki je dobil v JSZ. št. 35, ako se pravilno spominjam. Ta klub je bil uspešen. Ustanovil je svojo knjižnico in bil aktiven na dramskem in glasbenem polju. Njegove predstave in koncerti so dobro izpadli. Bil je to živ klub, kar so dokazovale njegove aktivnosti in solidarno delo. Nekega dne sem bil v bližnjem Waukeganu, kjer sem govoril z večimi rojaki, ki so dejali da so pripravljene podvzeti korake za organiziranje socialističnega kluba. Aranžirali smo shod v Slatatovi dvorani in se obrnili na eksekutivo JSZ. da nam pošlje govornika. Prišel je Jože Zavertnik. Ta shod je otvoril, če me spomin na vara, Ignac Radovan. Ko je dal besedo Jožetu Zavertniku in je slednji pričel razlagati kaj je socializem, ni preteklo niti pet minut, ko so pričela leteti gnila jajca in kamenje na nas. S tega shoda smo komaj odnesli zdravo kožo. Na prosto smo prišli skozi zadnja vrata. Drhal, ki nam je nasilno razbila shod, je bila nahujskana od "dušnega pastirja" Plevnika, ki je sedaj župnik v "ameriškem Rimu". Nismo odnehali. Posvetovali smo se s finskimi sodrugmi, ti so nam dali na razpolago dvorano in prevzeli rediteljstvo shoda, ki se je vršil par tednov po razbitju prvega. Jože Zavertnik je govoril tudi na tem shodu in zasadil plug v ledino. Klub v Waukeganu je bil organiziran! Pokazal je toliko živavosti, da je našega kmalu prekosil. Sodrugi v Waukeganu so imeli tiste čase jako težko delo. Njegovi člani so bili preganjani. Samcem niso hoteli dati stanovanja in hrane, ali pa so jih celo izgnali iz "boarda", ko so pobožne družine izvedle, da imajo socialiste pod svojo streho. Težko je bilo dobiti dvorano za seje. Premagali so vse te ovire in njihova prva večja prireditev je bila koncert. Zopet so nastale težkoče. Kakšen naj bo program? Kje dobiti moči za nastope? Sodrugi iz Kenoshe smo jim prišli na pomoč. Tamburaški zbor je zaigral več komadov, slovenski sodrugji pa smo jim vprizorili igro "Bratova osveta". Te priredbe se je udeležilo tudi več sodrugov iz Chicage. Izpadla

je dobro moralno in gmotno. Klubu v Waukeganu je bilo s pomočjo te priredbe stališče utrjeno.

Vojna, ki je bila prvih par let od nas nekako oddaljena, je bolj in bolj dosegala tudi ta kontinent s svojimi pogubnimi vplivi. Tujerodci iz dežel katere so bile zapletene v vojno so posvečali vojni največ svojih misli. Posebno aktivni so bili tisti tujerodci, katerih dežele, oziroma narodi so bili podjarmljeni. Razne propagande so dobivale v tej deželi vedno večji zamah. Wilsonov kabinet je razpošiljal v svet ponudbe za posredovanje. Končno je Amerika sama planila v vojno. Nato je sledilo 14 famoznih Wilsonovih točk ki so dale krvavečemu svetu nove nade.

Med jugoslovanskim ljudstvom v tej deželi sta se pojavila v medvojni dobi dva gibanja; takozvano kraljevaško, ki je bilo za zedinjenje Hrvatov, Srbov in Slovencev pod srbsko dinastijo, in republikansko-radikalno, ki je dobilo svoj izraz v J. R. Z. Avstrijakanti so pihali le v zatišjih. Vse energije naprednega življa med našim delavstvom so bile potrošene v propagandi za program kakršnega je zastopalo J. R. Z.

Po premirju, katerega so v ameriških in tudi mnogih evropskih mestih pozdravili od veselja z razgrajanjem, je sledila mirovna konferenca ki je skovala imperialistične pogodbe in imperialističen mir. Razočaranje je bilo ogromno.

Delavsko gibanje je dobivalo po vsem svetu nevarne razpoke. Po drugi ruski revoluciji l. 1917 se je formiralo novo gibanje, ki se je potem koncentriralo v svoji posebni mednarodni enoti. To je bil konec začetka razdora. Medsebojni boj se je zanesel v vse delavske politične in v Evropi tudi v strokovne organizacije. Najhujša kriza v zgodovini človeštva je našla delavstvo nepripravljeno in nesposobno da bi ji bilo kos.

Klub v Kenoshi je v tem času splošnih napetosti prenehal. Klub v Waukeganu je bil še aktiven, a ciklon je zadel tudi njega in je prenehal funkcionirati.

Zasledoval sem potek dogodkov v splošnem in lokalne. V Waukeganu so se kmalu pojavili posamezniki, ki so obnovili klub, ali ni se mogel upirati in je postal znova pasiven. Prišli so v naselbino novi ljudje in s pomočjo teh se je dalo klubu novo življenje in voljo za — vztrajnost.

Čital sem v "Proletarcu", da so šli nekateri člani waukeganskega kluba nedavno v Kenosho in pomagali organizirati socialistični klub. Da, časi se menjajo! Pred leti je bila naselbina Kenosha, ki je pomagala somišljenikom v Waukeganu prebiti led in ustanoviti socialistično postojanko. In sedaj je ta waukeganski klub pomagal obnoviti onega, ki mu je pomagal do življenja.

Klubu v Kenoshi čestitam ob njegovem prerojenju. Želim mu uspeh in da bi postal močan, aktiven in vpliven. Vse to, sodrugji v Kenoshi, se dogodi, ako boste vztrajni. Oklenite se te svoje organizacije, in pridobite somišljenike, da se ji pridružijo.

Tudi v Detroitu imamo socialistični klub JSZ., na katerega smo ponosni. Slovenska naselbina v Detroitu ni majhna, dasi ni kompaktna. Raznih organizacij imamo precej. Dvignili smo se celo tako visoko, da smo pred par meseci organizirali komunistični klub. Jaz si sicer ne lastim nobenega kredita za ta čin. Ustanovljen je bil iz sovraštva do socialistov, katere je nameral pohrustati naslednji dan zjutraj. Tudi to je znamenje "napredka" — ali ne? V znanem kotlu laži, ki izhaja v Milwaucee, sem čital da so bili tam na obisku očetje ali oče tukajšnjega kom. kluba. Kovaču laži so

se pohvalili, da so socialiste že pojedli (torej so kani-bali!). Detroitsko naselbino pa so nekako tako-le opisali: zrele hruške so že pri nas; zelene pridejo k nam ko dozore; gnile imajo socialisti.

Narobe je res. Samo slabe, gnile, spadajo munšaj-narjem in so že vse pri njih. Slovenci v Detroitu so toliko gentlemani in toliko razumni, da ne rabijo navsvetov kakega butlegerja in da ignorirajo pripovedke o gnilih hruškah in kom. klubu.

Od kar so te vrste "hruške" pričele ruvariti proti socialist. klubu št. 114, so ga "uničile" na ta način, da se je pomnožil v članstvu! Torej klub št. 114 JSZ. je pridobil v svoje vrste več novih sodrugov in sodru-ginj! Korlički in kotlički nam torej niso škodovali.

Dne 4. oktobra je imel naš klub običajno vinsko trgatve, ki je v vseh ozirih imenitno uspela. Čisti pre-bitek znaša \$240. Za uspeh priredbe gre zasluga delu članov in članic ter somišljenikom, ki so nas posetili. Rojaki delavci, ki še niste člani naših klubov, pridru-žite se jim. Vsak pošten delavec, ki se zaveda da je de-lavec in je pripravljen po svojih močeh sodelovati v borbi proti krivici in za socializem, nam je dobro došel.

Mi ne sovražimo nikogar radi njegovih mnenj ali nazorov. Tudi poštene nasprotnike spoštujemo. Zme-rjanje prepuščamo tistim ki mislijo da je v zmerjanju zapopaden napredek in "čisto" revolucionarstvo.

Delavci, pod okriljem klubov JSZ. lahko vršimo politično in kulturno delo. Iz tega opisa ste videli, kaj vse je v stanju storiti ena sama socialistična organiza-cija v naselbini. Oklenimo se jih in pojdimo pod za-stavo mednarodnega socializma v borbi za osvobodit-ev delavstva naprej do svojih ciljev!

Dr. Ivan Šušteršič.

Dne 7. oktobra je umrl v Ljubljani dr. Ivan Šu-šteršič, do l. 1918 voditelj Slovenske ljudske stranke, ki se je preje imenovala "katoliška narodna stranka." Ime ji je bilo spremenjeno že precej let pred vojno. Namen dr. Šušteršiča in drugih klerikalnih voditeljev je bil, napraviti svoji stranki klerikalno masko manj vidno in jo tudi po imenu približati "širokim slojem slovenskega naroda."

Dr. Šušteršič ni bil vedno klerikalec. V svojih di-jaških letih se je precej gibal med "narodno napred-no" omladino in spadal v njene organizacije. Slučaj ga je zanesel med klerikalce, ki so takrat zelo potrebovali šolanih lajkov. Dr. Šušteršič se je v klerikalnih vr-stah naglo dvigal. Bil je vsa leta član kranjskega dežel-nega zbora in državni poslanec. Edini resni nasprot-nik v tekmi za vodstvo v klerikalni stranki mu je bil dr. Krek, katerega pa je po odkritju nekakih ljubavnih pisem med Krekom in neko Dunajčanko potisnil v oza-dje, kjer je Krek tudi ostal skoro do konca svojih dni.

Dr. Šušteršič je bil zadnji kranjski deželni glavar. V dunajskem državnem zboru je bil voditelj slovenske, oziroma jugoslovanske skupine klerikalnih poslancev. Bil je velik avstrofil in med vojno je do zadnjega zve-sto služil cesarsko-kraljevi propagandi. Tudi on je bil, posebno proti koncu vojne, za Jugoslavijo, toda pod "habsburškim žezlom." Tej habsburški Jugoslaviji bi pripadala tudi Srbija, ki bi bila razdeljena v slučaju avstrijske zmage med Avstro-Ogrsko in Bolgarijo.

Slovenski klerikalci so proti koncu vojne jezdili na

dveh konjičkih. Ena struja je bila za neodvisno Ju-goslavijo, druga pa za Jugoslavijo pod avstrijsko vla-do. Prvi struji sta stala na čelu dr. Krek in dr. Koro-šec, drugi pa dr. Šušteršič in večina drugih klerikalnih politikov. V slučaju avstrijske zmage bi se dvignil dr. Šušteršič, v nasprotnem slučaju pa propagatorji za usta-novitev neodvisne jugoslovanske države. Tako se je klerikalna stranka zavarovala az vsak slučaj.

Po razpadu dualne monarhije se je zrušila v nič tudi Šušteršičeva moč. Nekdaj mogočen politik se je "umaknil" v inozemstvo, kjer je živel, dokler mu ni jugoslovanska vlada dovolila povratka. Vrnil se je po-trt in razočaran, ker so ga njegovi bivši tovariši kle-rikalni veljaki pustili na cedilu. Spisal je tudi bro-šuro, v kateri je opisal svoje delovanje in politiko kle-rikalne stranke. V tej brošuri je obsodil stranko kateri je toliko let načeljeval, in sebe. Sklepali so, da se bo dr. Šušteršič še povrnil v politično areno, da bo usta-novil novo stranko in da bo pričel izdajati svoje glasi-lo. Ali dr. Šušteršič je doigral. Igral je na karte avstro-ogrskje zmage in zaigral svojo karijero.

Socialističnemu gibanju je bil sovražen do skraj-nosti. Med tem, ko je v socialni politiki zastopal po-kojni Krek več ali manj progresivne nazore, je bil Šu-šteršič v resnici predstavnik konservativnih tendenc. Državnik ni bil, pač pa samo navaden politik, kateremu je srečen slučaj takorekoč potisnil v roke vajeti kleri-kalne stranke. Naravno je, da so ga liberalci napadali, ker je bila klerikalna stranka pač nevarna narodno na-predni (liberalni) stranki.

S Šušteršičem, Tavecjarjem in Krekom so legli v grob trije vodilni predstavniki političnih in ekonom-skih struj, ki so prvačile v slovenskih krajih v pred-vojni dobi. Od poslednjih dveh se je narod s spošto-vanjem poslovil in jima pel lepe nekrologe. Ko je umrl Šušteršič, pa ni bilo takega žalovanja. "Bil je, in ni ga več", je rekel narod. In res ga ni več. Dr. Šušter-šič je namreč umrl že z avstro-ogrsko monarhijo.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste!—Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih!—Tony Segina, organizator.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldan v Kunčičevi dvorani, Water-loo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organi-zacije je odvisna od agilnosti članov. — Tajnik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Walsenburg, Colo. — Pri najboljši volji tudi ta teden ni bilo mogoče. Stvar je porabna kadarkoli. Bo priobčena v naslednji številki.

Poročilo o eveletski konvenciji bo priobčeno prihodnji teden, ravno tako o shodu na Bridgevillu.

NEPOTREBNA UŽALITEV.

Math Vogrich iz Bessemerja, Pa., se je potožil nad notico v "Proletarcu" z dne 8. oktobra, priobčena pod naslovom "Sličice s prošle konvencije SNPJ.", češ, da ga je predstavila v luči razgrajača na konvenciji. V svojem vznujenju je napisal dolgo pismo, v katerem pripoveduje, da mu je bila storjena krivica, ker je bil odstavek, tikajoč se njega, žaljive vsebine.

Podobnih opazk o delegatih je bilo v raznih poro-

čilih mnogo, vendar pa se ni nihče potožil, ker jih je vsakdo vzel za satiro. M. Vogrich poudarja, da je vršil svojo nalogo na konvenciji vestno. Dotočna notica tega nikjer ne zanikava. Toliko njemu v blagohotno pojasnilo.

KONFERENCA SOCIALISTIČNE STRANKE V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 1. novembra ob 2:30 popoldne se bo vršila konferenca soc. stranke okraja Cook, na kateri bodo podana poročila o kongresu socialistične delavske internacionale v Marseillesu, o seji eksekutive soc. stranke v New Yorku, o stanju naše okrajne organizacije in druga poročila. Udeležite se te konference polnoštevilno. Vsakdo naj vzame s seboj člansko knjižico. Vršila se bo v Douglas Park Auditoriumu. — P. O.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR.

"Ameriški Družinski Kalendar" je najpopularnejša knjiga te vrste med ameriškimi Slovenci. V teku mesec dni izide dvanajsti letnik Družinskega koledarja. Kakor dozda, bo tudi letos našel prijatelje med tisoči naših čitateljev.

Koledarski del bo to pot bogatejši kakor navadno. Vseboval bo številne podatke, povesti, razprave in opise. Krasilo ga bo nekaj lepih pesmi in veliko število ilustracij. Zastopani bodo v njem naši redni sotrudniki z originalnimi prispevki, med njimi več iz starega kraja.

Tudi prihodnji letnik bo vseboval bogat "Pregled po svetu", v katerem bodo opisani važnejši dogodki tekom tega leta. Pregled bo vključeval tudi razne aktivnosti med ameriškimi Slovenci. Priobčili bomo prvič seznam vseh važnejših dežel na svetu, njihovo površino, število prebivalcev in glavna mesta.

Posebno zanimiv bo opis delavskega gibanja v Združenih državah in drugih deželah.

Naročite po več iztisov skupaj. Naročila pošljite "Proletarcu". Cena posameznemu izvodu 75c, kakor druga leta. Kalendar bo vezan v platno.

Denarni dar za Božič

Ima le tedaj vrednost, ako je dostavljen pred božičem.

Gotovo vam je znano, da je pošta zelo obložena s pošiljatvami ob tem času. Zato ne odlašajte z njimi.

Vsekakor, glejte nato da jo vaši sorodniki dobijo pred božičem.

Na vse te pošiljatve v domovino obračamo posebno pozornost, kar vam jamči, da bo izplačana v popolni vsoti in v najkrajšem času.

Z ozirom na naš veliki promet in dobre zveze z največjimi bankami v domovini, nam je mogoče da vam nudimo najugodnejše cene.

Sprejemamo prijave za božični izlet v domovino s parnikom "Berengaria", kateri odpluje iz New Yorka dne 9. decembra. Pišite po informacije.

KASPAMERICAN STATE BANK

Kapital in prebitok
\$2,000,000.00

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠIH PRIHRANKOV.

IZJAVA.

Že pred konvencijo SNPJ. so se v dualni naselbini Waukegan-North Chicago širile govornice, da sem bil pred kakimi enajstimi leti izključen iz SNPJ. radi izkoriščanja iste. Nisem se oziral na natolcevanja mojih neprijateljev in ne bi podal te izjave, ako bi mi nekateri somišljeniki ne svetovali, da naj javno odgovorim obrekovalcem.

Zato izjavljam: Iz SNPJ. nisem bil izključen. Kdor

LEPA PRILIKA.

Na prodaj dva stavbišča (loti) blizu železniške postaje. Vsako je 50 čevljev široko in 213 dolgo. Proda se oba skupaj ali posamično. Cena enemu \$500; pogoj: \$75 takoj, po \$5 na mesečne obroke. Cementni tlak že narejen. Zemlja leži zelo visoko. Najugodnejša prilika, ako hočete stavbišče na pripravnem kraju. Obrnite se na: P. Urbanz, 2911 No. Talman Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK
ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD
STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

trdi obratno, govori vedoma laž. Bil sem dolgo bolan na revmatizmu. Po izjavah enega bolniškega obiskovalca, ki je hotel mojo bolezen predstaviti za simulacijo, je prišla zadeva pred društvo. Vršila se je preiskava, in društvo mi je odobrilo na podlagi dobljenih dokazov in faktov vso podporo. Povrnjeni so mi bili tudi izredni stroški, ki sem jih imel z zdravniško preiskavo, s katero je bila dokazana istinitost moje bolezni. Ob enem mi je društvo dalo tudi zadoščenje.

Potem sem odstopil, ker nisem hotel nadaljevati prepira s človekom, ki je s svojo izjavo povzročil dotično afero. Danes mi je v zadoščenje da sem ravnal pravilno in da sem dotičnika pravilno sodil.

Ako je kdo na stvari interesiran, naj se oglasi, pa bo dobil podrobnejše pojasnilo.

Anton Vičič.

ČAP'S RESTAVRACIJA
IN KAVARNA

L. ČAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koks in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

Požar na parniku filmiran v podrobnostih.

Prihodnji teden bo v McVickers Theatre na sporedu filmska igra "The Half Way Girl". Posebnost igre je eksplozija parnika, ki je stal vlado Združenih držav \$900.000. Družba ki je producirala omenjeno igro ga je kupila nalašč za namen, da vpizori na njem požar in potem eksplozijo. Ash-ov jazz orkester tvori ostali važnejši del programa v McVickersu.

V gledališču Roosevelt je na sporedu znana igra "The Marry Widow", ki je sedaj prvič filmirana.

V Chicago je poleg drugih točk na sporedu film "The Knockout". Izbran program nudijo tudi druga gledišča družbe Balaban & Katz, npr. Uptown Theatre in Tivoli.

KNJIŽEVNI VESTNIK.

"Čas", revija za izobrazbo in napredek. Za mesec oktober, 1925. — Urejuje Frank Kerže. Vsebina: — Sila življenja, Fr. Krže. — Kadar delo počiva, Fr. Kerže. — Kemija v svetovnih zadevah. — 1915—oktobra — 1925. — Polarna Odiseja, po Knud Rasmussen. — O naših možganih. — Kdo postaja kapitalist. —

Kdaj je človek pijan. — Naše naravno varstvo. — Priloga: Gospodinjski del, urejuje Mrs. K. — Izdaja ga mesečno Frank Kerže, 1142 Dallas Rd., Cleveland, O. — Naročnina: \$3.00 letno, polletna naročnina \$1.50.

SNOV, IZ KATERE JE ČLOVEK NAPRAVLJEN.

Slavni zdravnik, dr. Chas. H. Mayo iz Rochester, Minn., je izjavil, da se da dobiti iz človeškega telesa masti za dva kosa mila, železa za srednjevelik žebelj, sladkorja za solnjak, apna, da bi se ž njim pobelilo kokošnjak, fosforja dovolj za 2.200 žveplenk, žvepla toliko, da bi ž njim lahko usmrtil bolhe na enem psu, potaša, da bi ž njim eksplodiral mali kanonček, magnezije za eno dozo. To vse skupaj bi predstavljalo vrednost 95 centov. Za vas seveda pa predstavlja telo dosti večjo vrednost. Da ga ohranite v dobrem stanju, potrebujete Trinerjevo Grenko Vино! To zanesljivo zdravilo izčisti vaš želodec in črevesje, pomaga prebavi, poostri tek, oživi kri ter vas napravlja čvrste. Če vam vaš lekarnar ali prodajalec ne more postreči, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill. Poskušajte tudi Trinerjev Mirilec Kašlja, ki zanesljivo pomaga v slučajih prehladov.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (L. E. Tomić), povest 330 strani, brošir ja 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.30
VIANJEVA REPATIČA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in ertic, broširana65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.45
ZGODBE IZ DOLINE SENTFLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE, (I. Zorec), broširana40
EVONARJEVA HOI, povest, broširana65
ZENINI NABE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50
PESMI IN POEZIJE.	
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupanič), pesmi, trda vezba75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana90
POHORSKE POTI, (Janko Glasser), broširana35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana65
SOLNCE IN SENČE, (Ante Debeljak), broširana50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba50
TRBOVLJE. (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojevlav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupanič), pesnitve, broširana40

IGRE

ANFISA, (Leomid Andrejev), broširana50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
CARLJEVA ŽENITEV-TRJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana25
GOSPA Z MOEJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60
KASJA, drama v 3 dejanjih75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana85
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
ROMANTIČNE DUAJE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana, 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN	
BROSURE.	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatata20
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)	5.00